

БРОЈ: 12-3491-671/16-9

ДАТУМ: 26.05.2017

1368/17

Orion telekom d.o.o.
PIB: 100066385
Matični broj: 17309013
Račun PIRAEUS Banka: 125-0000001788483-11

ORION
telekom

Datum: 25. 5. 2016. godine

Za: **REGULATORNA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU
DELATNOST**
Palmotićeve broj 2, Beograd

Predmet: **MIŠLJENJE O NACRTU PRAVILNIKA O OPŠTIM USLOVIMA ZA OBAVLJANJE
DELATNOSTI ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA PO REŽIMU OPŠTEG OVLAŠĆENJA**

Poštovani,

Ovim pozdravljamo aktivnosti Regulatorne agencije za elektronske komunikacije i poštansku delatnost u procesu unapređenja regulative odnosno izmena i dopuna Pravilnika o opštim uslovima za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija po režimu opštih ovlašćenja. Pažljivo smo pročitali nacrt novog Pravilnika (dalje u tekstu: „Nacrt“), pa Vam ovim putem dostavljamo mišljenje o predlogu izmena i dopuna, ujedno predlažući dodatne izmene postojećih odredbi Pravilnika. U tom smislu, iznosimo sledeće sugestije:

- U vezi sa predlogom dopune odredbe člana 4. stav 4) tačka 2), gde je propisano da se uz kratak opis elektronskih komunikacionih usluga dostavlja opis usluge koja se pruža i način na koji se usluga pruža, i to tako da se precizira vrsta mreže preko koje se pruža navedena usluga, najpre skrećemo pažnju da se ova odredba može primenjivati samo pro futuro, odnosno samo ukoliko operatori nakon stupanja na snagu novog Pravilnika počnu da preko alternativnih mreža pružaju elektronske komunikacione usluge za koje su već evidentirani. Dalje, smatramo nepotrebnim da, primera radi, operator javne govorne usluge na fiksnoj lokaciji, koji usluge pruža putem CDMA mreže, nakon što registruje svoju optičku mrežu obaveštava Agenciju da istu uslugu počeo da pruža i putem te mreže. Naime, podrazumeva se da će operatori sve usluge za koje su evidentirani pružati preko svih raspoloživih mreža za koje su evidentirani, poštujući ograničenja predviđena važećim propisima.
- Član 7. Nacrta dopunjuje razloge koji predstavljaju osnov za brisanje operatora iz evidencije. Navedeni razlozi su već propisani članom 38. stav 6) Zakona o elektronskim komunikacijama, pa ne postoji osnov za njihovo proširenje odnosno za izmenu člana 7. stav 1. tačka 2) Pravilnika.
- U vezi sa predlogom člana 15. stav 1. Pravilnika, smatramo da postojeće rešenje ne bi trebalo menjati, jer je u periodu ekspanzije novih tehnologija i masovnog istraživanja tehnologija milimetarske talasne dužine nepotrebno i komercijalno nedopustivo dodatno definisati uslove za javnu govornu uslugu na fiksnoj lokaciji kojima se ova usluga isključuje iz potencijalnih blogodeti tehnološkog razvoja. Naime, ovakvim definisanje bi se apriori onemogućila mogućnost korišćenja kapaciteta spektra na 60 Ghz, 70Ghz i 80Ghz (Multiple-Gigabit WAS/RLAN i td.) u transportnom i svakom drugom smislu za javnu govornu uslugu na fiksnoj lokaciji.

Z. Vujančić
M. Luković
V. Timar

26.05.2017

Orion telekom d.o.o.
PIB: 100066385
Matični broj: 17309013
Račun PIRAEUS Banka: 125-0000001788483-11

Smatramo da u ovom momentu pružaoci javne govorne usluge na fiksnoj lokaciji trpe veliki pritisak supstitucijom javne govorne usluge na fiksnoj lokaciji uslugom govorne usluge putem javne mobilne telefonske mreže. Takođe, otvara se pitanje pružanja javne govorne usluge putem mobilne mreže na nelicencnom spektru preko kućnog rutera, putem spektra koji nije dodeljen mobilnom operatoru na korišćenje, a predstavlja skoro u potpunosti supstituciju za javnu govornu uslugu na fiksnoj lokaciji. Mobilni operatori se udružuju u udruženja tipa MultiFIRE i insistiraju na uslugama tipa Voice-over-WIFI i dostupnosti segmenta nelicencnog spektra kao dodatnog resursa, te smatramo da je neprirodno i tržišno neodrživo isključivanje javne govorne usluge na fiksnoj lokaciji iz navedenog tehnološkog razvoja. S tim u vezi, predlažemo da se dozvoli i operatorima koji poseduju izdatu pojedinačnu dozvolu po sprovedenom postupku javnog nadmetanja za fixed wireless access i putem nje pružaju javnu govornu uslugu na fiksnoj lokaciji, korišćenje spektra po opštem ovlašćenju kao dodatnog resursa u pružanju usluge javne govorne usluge, kao što je slučaj sa Voice-over-Wifi. To korišćenje bi potencijalno omogućavalo upotrebu milimetarskih tehnologija ili bi u slučaju pozicioniranja usluge Voice-over-Wifi kao supstitucije javne govorne usluge na fiksnoj lokaciji omogućilo da se korisniku kao pristupna tačka fiksne telefonije definiše kućni ruter, čime se operator fiksne usluge ne bi doveo u podređen položaj u odnosu na operatora mobilne usluge. Dakle, trebalo bi omogućiti i operatorima FWA pristupa korišćenje wifi mreže kao dodatnog resursa pod istim uslovima pod kojima se koriste resursi wifi-ja za LTE mreže u zatvorenom prostoru. Ovo navodimo jer operatori fiksne bežičnog pristupa imaju troškove koji su u većini segmenata isti kao troškovi mobilnih operatora, dok je prihod daleko manji, a ovakvim dodatnim definisanjem bili bi dovedeni još u podređeniji položaj.

Ilustracije radi, podsećamo Vas da je američko udruženje CTIA registrovalo da je svakih novih 10Mhz spektra dodeljenih javnim uslugama donelo ukupno 1.6 miliona novih radnih mesta i orjentacioni rast bruto nacionalnog dohotka od 24.3 milijarde dolara. Ovakvim dodatnim definisanjem javna govorna usluga na fiksnoj lokaciji bila bi praktično isključena iz daljeg razvoja novih tehnologija jer bi svako dalje investiranje u ovaj aspekt tržišta bio nerentabilan i neisplativ za potencijalne investitore.

- Članovima 23. stav 1, 23. stav 7. i 23. stav 8. i 24. stav 3, predviđena je cena kao obavezan element promotivnog materijala odnosno oglasa. Navedeno ne predstavlja zakonsku obavezu, niti uobičajenu trgovačku praksu, što je, imajući u vidu dostupnost promotivnih poruka notorno poznato. Isticanje cene je često i praktično nemoguće, budući da se po pravilu ne promoviše tj. ne oglašava jedan paket usluga sa jedinstvenom cenom. Zbog toga predlažemo odgovarajuće brisanje pomenutih odredbi.
- Pravilnikom su regulisani uslovi pružanja usluga sa dodatnom vrednošću, iako su oni predmet posebnog Pravilnika o obavezama operatora usluga sa dodatnom vrednošću. Stoga predlažemo da se odredbe Nacrta koje regulišu obaveze usulge sa dodatnom vrednošću izostave iz ovog Pravilnika.
- Članom 25. stav 4. Nacrta predviđeno je da je operator u obavezi da pretplatniku pošalje pisanu potvrdu o aktiviranju dodatne usluge, zajedno sa uslovima za početak i prestanak korišćenja iste ili elektronsku potvrdu ako je ugovorom predviđeno. Smatramo da ova odredba nije prikladna u

Orion telekom d.o.o.
PIB: 100066385
Matični broj: 17309013
Račun PIRAEUS Banka: 125-0000001788483-11

oblasti regulisanja elektronskih komunikacija, da ne odgovara trenutno preovlađujućim načinima komunikacije i brojnim savremenim elektronskim rešenjima koja nude operatori. Naime, uobičajeno je da se dodatne usluge aktiviraju po pravilu elektronskim putem, za šta korisnici elektronskih komunikacionih usluga po prirodi stvari imaju tehničke mogućnosti, npr. odabirom odgovarajuće opcije prilikom telefonskog pozivanja, elektronskom poštom, pristupom korisničkom nalogu putem personalizovanih parametara korisnika i aktivacijom i sl. Dalje, osim što je smanjenje pisane korespondencije jednostavnije i iziskuje manje troškova, praksa je pokazala da korisnici u velikoj meri ne preuzimaju pošiljke poslate preporučenom poštom, koja omogućava dokaz o prijemu, kao i da korisnici teže ka elektronskim komunikacijama umesto pisane korespondencije. S obzirom na izneto predlažemo da u članu 25. stav 3. bude brisane reči „ako je ugovorom predviđeno“, kako bi se operatorima omogućilo da u skladu sa dosadašnjom praksom korisnicima omogućavaju (de)aktivaciju dodatnih usluga elektronskim putem.

- U vezi sa obavezom operatora predviđenom članom 26. stav 7) Nacrta, da o uslovima ugovora i cenovniku, kao i svim njihovim izmenama, bez odlaganja obavesti pretplatnike na pogodan način i dostavi ih Agenciji najkasnije na dan njihovog stupanja na snagu, izneli bismo predlog da Agencija eksplicitno reguliše da li se promena cena smatra promenom uslova ugovora iz člana 107. Zakona o elektronskim komunikacijama odnosno člana 27. Nacrta. Time bi jasno i nedvosmisleno bilo regulisano da li su operatori ovlašćeni da promene cenovnik tako da stupi na snagu obaveštavanjem pretplatnika i Agencije u skladu sa navedenim odredbama, ili je preduslov stupanja promenjenih cena na snagu sprovođenje postupka predviđenog članom 107. Zakona o elektronskim komunikacijama odnosno članom 27. Nacrta, što je pitanje koje je trenutno sporno u praksi. S tim u vezi, posebno skrećemo pažnju na činjenicu da operatori – dobavljači usluga interkonekcije, od kojih zavise cene telefonskog saobraćaja, o promenama cena obaveštavaju operatore u kraćim rokovima, kao i da vlasnici / zastupnici medijskih sadržaja imaju ovlašćenje da uskrate dalju distribuciju sadržaja u kraćim vremenskim rokovima.
- Članom 27. stav 3. Nacrta je predviđena obaveza da obaveštenje o jednostranim izmenama ugovora sadrži opis uslova pod kojim je ugovor zaključen, kao i podatke o tome na koji način se menjaju ti uslovi, tako da pomenute informacije budu međusobno uporedive (tabelarni prikaz i sl.). Navedeno bi iziskivalo prilagođavanje generičkog obaveštenja različitim kategorijama korisnika odnosno zahtevnu tehničku implementaciju, zbog čega nismo saglasni sa ovom odredbom i predlažemo njeno brisanje, smatrajući da je obaveza operatora da dostavi „jasnu, detaljnu i nedvosmislenu informaciju o opisu planirane promene“ dovoljno informativna za korisnika.
- U vezi sa odredbom 29. stav 3. Nacrta, skrećemo pažnju da Zakon o zaštiti potrošača ne predviđa obavezu trgovca da potrošaču uz račun dostavi detaljnu specifikaciju pruženih usluga odnosno „račun sa detaljnom specifikacijom“, pomenut u ovoj odredbi Nacrta. Naime, trgovac je u obavezi da u računu navede elemente koji navede elemente koji potrošaču omogućavaju da proverava i prati iznos svog zaduženja i ostvaruje uvid u tekuću potrošnju radi provere ukupne potrošnje prema pruženom kvalitetu usluge, što ne predstavlja detaljnu specifikaciju odnosno

Orion telekom d.o.o.
PIB: 100066385
Matični broj: 17309013
Račun PIRAEUS Banka: 125-0000001788483-11

tzv. listing. Istim Zakonom je regulisano da je trgovac dužan da potrošaču bez naknade na njegov zahtev dostavi detaljnu specifikaciju računa.

Dalje, iz formulacije predložene odredbe je nejasno da li se celokupna odredba primenjuje na fizička lica, ili samo njen deo koji se odnosi na način dostavljanja računa.

Na kraju, pojmovi potrošač i fizičko lice nisu podudarni budući da je potrošač „fizičko lice koje na tržištu pribavlja robu ili usluge u svrhe koje nisu namenjene njegovoj poslovnoj ili drugoj komercijalnoj delatnosti“.

Iz iznetih razloga, a imajući u vidu da iz navedene upućujuće odredbe već proizilazi da je regulativa izvršena u zakonu koji uređuje zaštitu potrošača, predlažemo njeno brisanje.

- Predlažemo brisanje člana 29. stav 5. Nacrta, budući da je maksimalni iznos potrošnje radi kontrole troškova tzv. limit promenljiva kategorija, čiju aktivaciju, deaktivaciju i promenu je potrebno omogućiti pretplatnicima na jednostavan i lako dostupan način i bez obaveze da potpisuju pisana dokumenta u tom cilju.
- U prelaznim i završnim odredbama Nacrta nisu unete odredbe koje regulišu obavezu usklađivanja operatora sa njegovim odredbama, niti rok za usklađivanje sa odredbama novog Pravilnika, koji je svakako potreban imajući u vidu obim i prirodu predloženih izmena i dopuna. Predlažemo da taj rok bude ne kraći od 3 meseca.

Obaveštavajući o prednjem, ostajemo s poštovanjem.

U Beogradu, dana 25. 5. 2017.

Zastupnik Gordana Veselinović

